

Uppvaknandet – när det dolda blir synligt

**Det finns ett motiv som återkommer genom hela mänsklighetens berättelser:
uppvaknandet – efter livet här på jorden.**

Läsningar:

Matteusevangeliet 25:31-40:

När Människosonen kommer i sin härlighet och alla änglar med honom, då ska han sätta sig på sin härlighets tron. Och alla folk ska samlas inför honom, och han ska skilja dem från varandra som herden skiljer fåren från getterna. Och han ska ställa fåren på sin högra sida och getterna på den vänstra.

Då ska Kungen säga till dem som står på hans högra sida: Kom, ni min Fars välsignade, och ta emot det rike som stått berett för er sedan världens skapelse. För jag var hungrig och ni gav mig att äta. Jag var törstig och ni gav mig att dricka. Jag var främling och ni tog emot mig. Jag var naken och ni klädde mig. Jag var sjuk och ni besökte mig. Jag var i fängelse och ni kom till mig.

Då ska de rättfärdiga svara honom: Herre, när såg vi dig hungrig och gav dig att äta, eller törstig och gav dig att dricka? Och när såg vi dig som främling och tog emot dig, eller naken och klädde dig? Och när såg vi dig sjuk eller i fängelse och kom till dig? Då ska Kungen svara dem: Jag säger er sanningen: Allt vad ni har gjort för en av dessa mina minsta bröder, det har ni gjort för mig.

Uppvaknandet efter döden # 1:

Andarnas värld är inte himlen, ej heller helvetet, utan en plats eller ett tillstånd som ligger mitt emellan dessa två. Efter döden kommer människan nämligen först till denna andevärld och blir senare efter en viss tid, beroende på hurdant hennes liv varit i världen, antingen upplyft till himlen eller nedkastad i helvetet.

I sagor, romaner och filmer anar vi det: En människa lever i en värld som hon tror är den enda – och plötsligt öppnas en dörr. Bakom garderoben i C S Lewis' bok Narnia finns ett större rike. Filmen *The Matrix* skakade världen år 1999 när huvudpersonen upptäckte att det han trodde var verklighet bara var ett yttre skikt. I Dickens *En julsaga* vaknar Scrooge inte bara ur en nattlig dröm – han vaknar ur sitt eget förhärdade hjärta. Och det märkliga är: berättelserna bär på ett hemligt igenkännande. De säger, utan att predika: det finns mer än det synliga; och det mest verkliga i dig är det du kanske har gömt längst.

Swedenborg lär oss att detta inte bara är symbolik. Det är verklighet. Han säger rakt ut att varje människa till sitt inre är en ande. Det betyder att vårt djupaste jag – vår inre människa – redan nu är i den andliga världen, redan nu står i relation till himlen

och helvetet, redan nu formar en riktning. Kroppen är det yttre redskapet. Anden är människan själ.

När döden kommer är det därför inte ett utslocknande. Det är ett uppvaknande.

Herren säger:

"Var inte rädda för dem som dödar kroppen men inte kan döda själen."

Matteusevangeliet 10:28

Det som verkligen är du kan inte dödas. Kroppen faller, men människan står kvar.

Swedenborg beskriver hur människan efter döden upptäcker att hon fortfarande tänker, känner, minns och älskar – ja, att hon fortfarande är människa i fullkomlig form. Hon lämnar ingenting kvar utom den jordiska kroppen. Detta är en av de mest existentiellt tröstande sanningarna: det är inte en främmande varelse som tar vid. Det är du. Det du älskar. Det du vill. Det du har blivit. Det du har gjort dig till.

Men uppvaknandet är inte bara tröst. Det är också sanning.

I Dickens *En julsaga* leds Ebenezer Scrooge genom syner som får honom att se sitt liv utan de vanliga bortförklaringarna som vi alla skapar. Han kan inte längre skylla på omständigheter eller på andra. Han ser vad han har älskat, vad han har valt, och vad dessa val har gjort med hans hjärta. Det är inte en yttre domare som förändrar honom. Det är mötet med den han har blivit.

Swedenborg beskriver något liknande: efter döden finns ett tillstånd där människans yttre gradvis läggs åt sidan, och det inre tydligare träder fram. Det som varit dolt – våra motiv, våra älskade föreställningar, våra innersta avsikter – blir synligt. Inte för att Herren vill skada oss, utan för att sanningens ljus alltid avslöjar vad som finns där.

Moses säger:

"Se, jag lägger i dag fram för dig livet och det goda, döden och det onda."

Femte Moseboken 30:15

Valet är inte framtida. Det sker nu.

Det är därför odödliga berättelser ofta kretsar kring att människan "ser". Inte bara med ögonen, utan med hjärtats syn. I Dantes *Den gudomliga komedin* vandrar själen genom sfärer som motsvarar olika kärlekar. Oavsett vad man tycker om Dantes teologi som helhet, finns där en djup symbolik som harmonierar med Swedenborgs huvudtanke: människan dras dit där hennes kärlek hör hemma.

Och samma symbolik finns i klassisk målarkonst.

Tänk på Michelangelos fresk *Yttersta domen* i Sixtinska kapellet. Kroppar stiger och faller i en dramatisk rörelse. Man kan läsa det som dom, men man kan också se något ännu mer existentiellt: rörelsen verkar ha en inre tyngd. Som om några dras uppåt av en inre övertygelse, och andra sjunker nedåt av sin egen egoistiska tyngd. Det blir en bild av den lag Swedenborg beskriver: att människan inte placeras av Herren, utan dras av sin valde kärlek mot den gemenskap som passar hennes liv. Och samtidig att himlen och helvetet har sin grund i människosläktet.

Eller tänk på Rembrandts målning av den förlorade sonen. Allt samlas i ljuset över faderns händer och sonens böjda rygg. Det är inget straff. Det är hemkomst. Det är uppvaknande i nåd. Sonen har "kommit till sig själv", som Ordet säger:

"Då kom han till besinning..."

Lukasevangeliet 15:17

I klassisk konst är ljuset ofta bärare av sanning. När mörkret viker och ljuset bryter fram ser vi vad som faktiskt finns där. Så är det också med uppvaknandet efter döden: det är inte ett nytt liv som skapas, utan det liv som redan formats i oss som träder fram i evighetens ljus.

Här kommer vi in på det som Swedenborg kallar *Andarnas värld*. Han beskriver den som en mellantillvaro där människan först vistas efter döden. Det är ett tillstånd av övergång, klargörande och ordnande.

Den som läser detta kanske tänker: liknar inte detta det som den katolska kyrkan kallar *Skärselden*?

Likheten är tydlig på en viss nivå. I båda fallen talar man om en form av övergång, ett mellanläge där människan inte omedelbart tycks vara i den slutliga gemenskapen. I båda fallen finns tanken att människan behöver bli "klar" – att något måste uppenbaras, rättas till, renas.

Men skillnaderna är avgörande, och här behöver vi hålla fast vid Swedenborgs synsätt: I den traditionella föreställningen om *Skärselden* finns ofta en idé om renande lidande som ett slags betalning eller sonande. En juridisk tanke: något återstår att gottgöra. *Andarnas värld* är inte en sådan plats. I *Andarnas värld* finns inget straff. Det finns endast ett avslöjande av det egna jaget.

Det som sker där är framför allt att människan kommer in i en större sanning om sig själv. Yttre masker faller bort. Det inre blir tydligt. För dem som i hjärtat älskar det

goda blir detta till befrielse och upplysning – Swedenborg beskriver ett tillstånd efter döden av undervisning – för dem som skall till himlen.

För de som innerst älskar det onda blir samma klarhet plågsam, inte för att någon plågar dem, utan för att ljuset står i strid med deras kärlek. Och då söker de sig, steg för steg, till det sällskap som passar deras liv, alltså till helvetet.

Det är här Swedenborgs lära blir så uppfriskande tydlig: Gud kastar inte människan i helvetet. Människan väljer, genom sin kärlek, sin hemvist. Swedenborg beskriver i verket *Himmel och helvete* att *både* himlen och helvetet kommer från människosläktet. Det betyder att den andliga världen inte är ett tillfälligt system. Den är en spegel av människans inre.

Detta är också varför jordelivet är så heligt. Inte för att vi måste prestera oss till himlen, utan för att det är här riktningen tar form. Det är här, på jorden, vi kan vända oss bort från det onda därför att det är synd, och därmed öppna oss för det goda. Det är här vi kan låta Herren omforma våra böjelser.

Herren säger:

"Där din skatt är, där kommer också ditt hjärta att vara."

Matteusevangeliet 6:21

Skatten är vår kärlek. Hjärtat är vår vilja. Och viljan bestämmer människans prioriteringar.

Vi lever ofta som om vi vore enbart kropp. Som om det viktigaste vore hur vi framstår, hur vi lyckas, hur vi skyddar vårt rykte. Men i det tysta formas något annat: vår inre människa. Varje gång vi väljer att tala sant när det kostar oss något, byggs något himmelskt. Varje gång vi låter avund, förakt eller kallhet få härska, byggs något mörkare. Varje gång vi gör gott för att bli beundrade, är det fortfarande vi själva som är centrum. Men varje gång vi gör gott av kärlek till nästan, då smyger sig himlen in i vardagen.

Det är därför denna predikan inte främst handlar om döden. Den handlar om livet. Uppvaknandet efter döden blir nämligen en fortsättning på det vi redan har börjat. Swedenborg säger att människan efter döden är sådan som hennes liv var i världen. Då är frågan inte: "Vad händer sen?" utan: "Vad växer i mig nu?"

Och ändå – detta är inte en predikan om fruktan. Det är en predikan om nåd. För Herren vill inte att vi ska leva i mörker. Han vill att vi ska vakna. Här. Nu. Medan vi ännu kan ändra oss. När vi ber om hjälp att se vårt eget hjärta, när vi bekänner det

onda som synd och vänder oss från det, då verkar Herren i vårt inre med sin kärlek och sin vishet.

Då blir uppvaknandet efter döden inte en chock. Det blir en hemkomst.

Som när Scrooge vaknar och ropar av glädje att han ännu har tid. Som när garderobens dörr öppnas och barnen kliver in i ett land som alltid funnits. Som när gryningen bryter nattens grepp och världen visar sig större än det vi trodde. Som när ljuset i Rembrandts målning faller över en återvändande son.

Så låt oss vakna redan nu.

Amen.